

Jag minns.....

En berättelse om min farmor

Det jag skriver här har till stor del berättats av min farmor och skrivits ned av min far. Vissa delar har far tillagt berättelsen och något har jag bidragit med från min forskning.

 av *Bernt Carlsson*

Farmor föddes den 26 november 1858 i ett litet torp i utkanten av Karlslunda församling i södra Kalmar läns skogsbygd. Hon fick i dopet namnet Ingrid-Stina. Hon hade en äldre syster och en yngre broder. Systemen hade epilepsi och kunde vara svårskött. Hon dog när hon var 20 år. Brodern utvandrade till Amerika i början av 1890-talet. Efter schism med andra släktingar där över bröts kontakten med honom. Vi vet ej något om hans vidare öde.

Innan jag börjar berättelsen om farmor skall jag nämna lite om hennes föräldrar. Farmors far var född utom äktenskapet och hade två bröder varav ytterligare en var född utom äktenskapet. Mittenbroderns far var betydligt äldre än modern och de var gifta endast en kort tid innan han avled. Tidvis bodde farmors mor och barnen inhyses hos någon bonde och man får förmoda att de hade det ganska knäp.

Farmor blev tidigt föräldralös. Hon var knappt ett år när modern dog och 6 år vid faderns död. Under uppväxten bodde hon hos olika bönder i trakten.

Till en början hade farmors familj det bra på sitt lilla torp där de hade några djur. Men så såldes gården, som torpet lydde under, på exekutiv auktion och därefter fick de inte behålla den jord de brukat, utan den skulle tillhöra gården. Fadern fick försöka försörja familjen genom dagsverken hos bygdens bönder och med skogsuggning. Det hände även att han var över på Öland och arbetade. Modern hjälpte till genom att spinna och sticka åt folket i gårdarna däromkring.

Farmor fick så småningom hjäl-

pa till med att karda ull och sticka. På somrarna fanns det mycket bär i markerna, smultron, hallon och lingon. För att sälja dem gick man ofta de 4 mil till Kalmar. Det kunde vara ett helt sällskap som vandrade tillsammans. Man gick hemifrån på kvällen för att kunna vara framme på morgonen. Då hade de vilat några timmar någonstans på vägen. Någon gång kunde det hända att farmor ej gick till stan utan vandrade nedåt slättbygden istället.

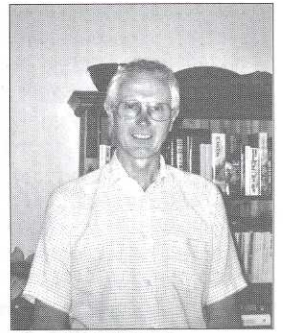
När farmor var 11 år blev fadern sjuk och dog 49 år gammal. Det blev naturligtvis nu ännu kärvare för familjen, särskilt som system kunde vara rätt besvärlig. Hon hade ett häftigt lynne och kunde kasta saker in i elden eller ut genom fönstret. Familjen fick s k fattighjälp, lite säd var tredje vecka, men det räckte inte så långt. Farmor fick därför ibland gå ut i gårdarna däromkring och tugga lite mat. På en del ställen blev hon väl mottagen, men på andra blev hon utkörd. Modern försökte få mer hjälp men blev nekad, trots att hon gått till Länsstyrelsen i Kalmar och där fått besked på att hon hade rätt till mer hjälp.

Farmor tyckte om att gå i skolan. Det var för det mesta roligt, men det var en tid då agan frodades. Vid minsta förseelse kunde käppen komma fram. Det hände att pojkar som skulle agas, själva fick gå ut i skogen och hämta en käpp. En gång skulle farmor hjälpa en annan flicka som läste fel, men farmor läste samma fel. Då fick båda smaka på käppen så att det både sved och värkte. Men det hände även att läraren var med barnen och lekte och då hade de roligt allihop.

Året hon gick och läste var hon för ung för att ta tjänst som piga. I stället gick hon till en bagare i ett samhälle några kilometer bort och bar ut vetebröd åt en bagare och sålde dem i bygden. Efter konfirmationen tog hon tjänst hos en bonde, men maten var knapp och dålig. En vinter var hon på en gästgivaregård ett par mil söder om Kalmar och en sommar på ett tegelbruk lite längre söderut. Senare arbetade hon på ett par gårdar i en grannsocken. På den ena skötte hon om korna på gården, 40 stycken. På vintern skulle alla korna köras ut ett par gånger varje dag för att dricka. Det var att hämta upp vatten ur en brunn kring vilken det kunde var is och halka.

På sommaren 1879 gick hon genom skogen till byn där hon kom att bli kvar i hela sitt resterande liv. Hon blev piga på en gård som ligger i byn Bällsjö i Örsjö socken ca 5 mil rakt västerut från Kalmar. Familjen hon kom till hade fem barn i livet, tre hade dessutom dött

små. Vid jul-tiden 1880 insjuknade hennes matmor och lite efter nyår avled hon i lunginflammation. Det var nu för farmor att ta hand om de fem barnen varav den

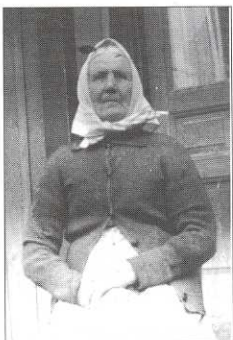
Bernt Carlsson

ungsta var endast ett år. Detta gjorde hon så bra att efter en tid föreslog husbonden att de skulle gifta sig. Hans föräldrar tyckte inte om detta då de ansåg att hon var för simpel. Barnen var även de emot giftemålet. Äldste sonen skall ha sagt att "inte är hon rik och inte är hon grann och inte har hon något vackert namn. Jag vet inte varför han skall med henne till." Grannarna tyckte att hon ställde sig in hos sin husbonde genom att på hans inrådan bli gudfruktig och troende. Men det hjälpte inte och den 17 juni 1882 gifte de sig.

I 54 år fick de sedan leva tillsammans. 10 barn fick de gemensamt och alla nådde vuxen ålder. Farfar hade således allt som allt 18 barn, men som jag nämnt tidigare dog tre av dem när de var små. Min far har räknat ut att farfar hade barn i skolan i 43 år. När yngsta dottern, Elin, föddes 1903 var han 61 år. Farmors förhållande till barnen i det första äktenskapet blev med tiden mycket bra och alla kallade henne mor.

1915 köpte min far och en broder till honom föräldragården och farfar och farmor flyttade in i undantagsstugan på gården. I undantaget ingick att de skulle ha en ko, några får och en gris samt en viss mängd hö, säd, potatis och lövtäkt. 1919 blev min far ensam ägare till gården.

1936 avled farfar, 94 år gammal. Farmor bodde kvar i stugan, men hade inte kvar sina djur så länge efter farfars bortgång. Hon var numera aktad och uppskattad av bygdens folk och det var många som kom till henne med mattor att klippa eller ull att spinna. Detta höll hon på med i flera år innan krafterna avtog. Jag minns att jag ofta var inne hos henne och hjälpte till med att rulla upp på nystan de mattresor hon klippt. De sista levnadsåren bodde hon hos en dotter och styvson i en grannby där hon fick god vård och omsorg tills hon avled midsommardagen 1946 i sitt 88:e levnadsår.

Farmor